

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 maja 2016 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt II Ns 623/13 z wniosku W. M. z udziałem N. M. o podział majątku wspólnego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi ustalił skład majątku wspólnego uczestników, dokonał jego podziału, zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 179.660 zł tytułem spłaty oraz umorzył postępowanie w pozostałym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, iż uczestnicy pozostawali w związku małżeńskim od dnia 16 kwietnia 1988 roku, a w dniu 18 października 1996 roku zawarli przed notariuszem umowę w formie aktu notarialnego, mocą której wyłączyli łączący ich ustrój małżeńskiej wspólności ustawowej i od tego czasu pozostawali w ustroju rozdzielności majątkowej. Wskazał, iż w skład majątku wspólnego uczestników wchodziło spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) w Ł. przy ulicy (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą numer (...) o wartości 360.000 zł oraz ruchomości, których ilość i wartość nie była między stronami sporna. W powyższym lokalu mieszkalnym mieszka uczestniczka i dwie pełnoletnie córki uczestników. Uczestnik zamieszkuje z kolejną żoną w innym lokalu mieszkalnym. Sąd Rejonowy ustalił także sytuację materialną i rodzinną uczestników i wobec zgodnego żądania rozstrzygnął kwestię przyznania składników majątkowych, zasądzając także spłatę na rzecz uczestnika. W zakresie żądania wydatków poniesionych przez uczestniczkę z jej majątku osobistego na majątek wspólny zainteresowanych Sąd Rejonowy na podstawie art. 512 k.p.c. umorzył postępowanie wobec oświadczenia pełnomocnika uczestniczki złożonego na ostatnim terminie rozprawy iż „cofa swoje wnioski w zakresie nie objętym oświadczeniami z dnia dzisiejszego”. Wnioskodawca temu cofnięciu nie sprzeciwił się (postanowienie z uzasadnieniem).

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację wywiodła uczestniczka zaskarżając je w zakresie rozstrzygnięcia określonego w punkcie 3 i 4 postanowienia.

Skarżąca zarzuciła: naruszenie przepisów prawa procesowego tj.

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na sprzecznym z oświadczeniem pełnomocnika uczestniczki złożonym na posiedzeniu sądu w dniu 9 maja 2016 roku przyjęciu, że cofa on wniosek w zakresie uwzględnienia podczas dokonywania podziału majątku wspólnego wydatków poniesionych przez uczestniczkę z jej majątku osobistego na majątek wspólny – lokal mieszkalny wskazany w postanowieniu;
- naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 567 § 1 k.p.c. poprzez nierozstrzygnięcie o wydatkach i nakładach poniesionych przez uczestniczkę z majątku osobistego na majątek wspólny – lokal mieszkalny określony w postanowieniu, pomimo żądania zgłoszonego w tym zakresie;
- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 212 § 2 i 3 k.c. w związku z art. 1035 k.c. w związku z art. 46 k.r.o poprzez rozstrzygnięcie o spłacie wartości udziału przysługującego wnioskodawcy w małżeńskim majątku wspólnym w sposób nie uwzględniający nakładów poczynionych na ten majątek przez uczestniczkę z jej majątku osobistego oraz w sposób nie uwzględniający sytuacji majątkowej uczestniczki i jej możliwości finansowych, nie pozwalających jej na dokonanie spłaty we wskazanym przez sąd I instancji terminie.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie podczas orzekania o obowiązku spłaty wysokości nakładów poniesionych przez uczestniczkę i opisanych powyżej, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wskazała, iż wniosek o rozliczenie wydatków poniesionych przez nią z majątku osobistego na majątek wspólny uczestników nigdy nie został cofnięty, co wynika wprost z treści protokołu rozprawy z dnia 9 maja 2016 roku. Brak rozstrzygnięcia w tym przedmiocie przełożył się na wysokość spłaty zasądzonej od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy (apelacja).

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca przyłączył się do stanowiska uczestniczki wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (odpowiedź na apelację).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna o tyle, że doprowadziła do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy. Nierozpoznanie to wynika z nieprawidłowej identyfikacji przedmiotu tego postępowania i niedokonania w sprawie ustaleń faktycznych co do zgłoszonego przez uczestniczkę N. M. żądania rozliczenia nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny mimo podtrzymania tego wniosku przez uczestniczkę.

Zamiarem uczestniczki – jak wynika wprost z treści protokołu rozprawy z dnia 9 maja 2016 roku (k. 384-385) - było uwzględnienie w podziale majątku wspólnego kwoty wydatków poniesionych przez uczestniczkę na majątek wspólny zainteresowanych. Takie sformułowania zawarte jest jednoznacznie w protokole rozprawy. Mimo to, z dalszego przebiegu tego postępowania nie wynika aby Sąd Rejonowy rozpoznał powyższe żądanie, przeciwnie – uznając, iż uczestniczka cofnęła swój wniosek w tym zakresie – umorzył postępowanie w tej części na podstawie art. 512 k.p.c. Przedmiotowe rozstrzygnięcie należy ocenić jako wadliwe i prowadzące do nierozpoznania istoty sprawy. Przy podziale majątku wspólnego powinny zostać rozliczone wydatki i nakłady poczynione z majątku osobistego na majątek wspólny lub z majątku wspólnego na majątek osobisty. Stosownie bowiem do treści art. 567 § 1 k.p.c. w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi. Podstawę materialnoprawną roszczenia w przedmiocie rozliczenia wydatków i nakładów stanowi art. 45 § 1 k.r.i o., zgodnie z którym każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na majątek osobisty. Może także żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. W przypadku zwrotu nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny konieczny jest wniosek uprawnionego zgłoszony w postępowaniu w pierwszej instancji z dokładnym określeniem żądania. Taki wniosek niewątpliwie został przez uczestniczkę zgłoszony i nie został on – wbrew ustaleniom Sądu Rejonowego – skutecznie cofnięty.

Powyższe okoliczności spowodowały konieczność uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Mimo tego, że przedmiotem zaskarżenia została objęta część postanowienia Sądu Rejonowego, uchylenie do ponownego rozpoznania musiało dotyczyć całej sprawy i całego postanowienia. Sprawa o podział majątku stanowi jedną całość w tym sensie, że wydane w niej rozstrzygnięcia są w zasadzie wzajemnie zależne i uwarunkowane (tzw. integralność orzeczeń). Taki nierozzerwalny związek zachodzi zwłaszcza pomiędzy rozstrzygnięciami o sposobie podziału oraz o spłatach lub dopłatach, a wadliwość jednego z nich skutkuje koniecznością uchylenia orzeczenia działowego w całości, zwłaszcza wobec treści odpowiedzi na apelację.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy prawidłowo i całościowo zidentyfikuje przedmiot tego postępowania, ustali bądź jedynie potwierdzi skład majątku wspólnego uczestników odbierając w tej kwestii stosowne oświadczenia oraz rozstrzygnie w przedmiocie nie budzącego wątpliwości wniosku uczestniczki w zakresie rozliczenia nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny. Rolą Sądu Rejonowego będzie także zbadanie, czy w toku postępowania nie zostały zgłoszone bądź podlegały rozpoznaniu z urzędu inne wnioski rozpoznawane w sprawie o podział majątku wspólnego bowiem – mimo nie wniesienia apelacji przez wnioskodawcę – sygnalizował on tę kwestię w odpowiedzi na apelację .

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.